

Oštrov kodeks

Uvod

Oštro.si je neodvisen in neprofiten spletni medij, ki ga izdaja zavod Oštro, center za preiskovalno novinarstvo v jadranski regiji. Oštro goji preiskovalno in podatkovno novinarstvo, uveljavlja pravico vedeti kot eno od temeljnih človekovih pravic in prispeva k vzgoji prihodnjih generacij novinarjev.

Uredništvo Oštra.si je zavezano profesionalnim načelom, kot jih določata Kodeks novinarjev Slovenije in Münchenska deklaracija. V želji po razvoju kakovostnega novinarstva in uveljavljanju načel neprofitnih medijev smo sklenili sprejeti Oštrov kodeks, v katerega smo zapisali ključna načela, smernice in pravila novinarskega dela na Oštru.si.

Dolgoletno osredotočanje medijev na dobiček je finančno in kadrovske oklestilo novinarska uredništva, povzilo številne obetajoče novinarje in druge medijske ustvarjalce, zlasti pa profesionalne in etične standarde. Kakovost obveščeniosti v Sloveniji ni več nedvoumna, k čemur je pripomogla tudi rastoča industrija dezinformacij in lažnih novic.

Njen cilj je med drugim razkroj instituta demokratične javne razprave, s tem pa posredno tudi razvrednotenje novinarstva kot poklica in medijev kot virov verodostojnih informacij. Prepričani smo, da se je tej industriji mogoče upreti le v novem zavezništvu med mediji in javnostjo, takem, ki bo temeljilo na odprtem, spoštljivem in vzajemnem odnosu.

V želji, da bi prispevali h krepitvi profesionalnih in etičnih standardov in hkrati javnosti omogočili, da se seznanijo z načeli našega delovanja, smo sprejeli

I. Temeljna načela

- Oštro preiskuje teme, ki so v javnem interesu, in preverja verodostojnost medijskih informacij, ki so pomembne za obveščeniost javnosti.
- Oštro je zavezan profesionalnim novinarskim standardom in se ne postavlja na nobeno stran, razen če je to zaradi izjemnosti situacije potrebno. O tem se soglasno odloči uredništvo, odločitev pa javnosti v uredniškem komentarju predstavi odgovorni urednik.
- Oštro ima do kogarkoli, ki bi hotel vplivati na delo njegovega odgovornega urednika, urednikov ali novinarjev ali bi njihovo delo poskušal onemogočiti, ničelno toleranco.
- Oštro deluje javno in pregledno. Redno objavlja podatke o financiranju in javnosti ažurno podaja pojasnila o uredniških odločitvah, profesionalnih napakah in drugih zadevah, ki so pomembne za integriteto uredništva.
- Oštro ne objavlja nepreverjenih informacij, njegovi novinarji pa spoštujejo dogovore z viri. Ugotovitve uredništva temeljijo na primarnih virih, kot so uradni dokumenti in podatki, pa tudi na drugih sledljivih in verodostojnih dokazih, pričevanjih več virov ali relevantnih strokovnjakov. Če uredništvo po objavi ugotovi, da je bila objavljena informacija nezanesljiva, napačna ali netočna, o tem v najkrajšem času objavi pojasnilo ob besedilu, ki ga to zadeva.
- Oštro razkriva tako dejanska kot tudi navidezna nasprotja interesov odgovornega urednika, urednikov in novinarjev ali zunanjih sodelavcev. Vsak član uredništva mora o obstoju dejanskega ali navideznega nasprotja interesov obvestiti uredništvo takoj, ko ga ugotovi, oziroma najpozneje v 24 urah. Uredništvo ga izloči iz predmetnega delovnega procesa.
- Oštro spoštuje pravico do zasebnosti vseh posameznikov, tudi javnih oseb, dokler ta ni v javnem interesu in je razkritje informacij pomembno za celovito obveščeniost javnosti.
- Oštro spoštuje pravico do enakopravne obravnave. Stereotipom, predsodkom ali žalitvam posameznikov ali skupin ne daje javnega prostora, razen kadar je to morebiti potrebno za celovito obveščeniost javnosti o delu in ravnanju javnih funkcionarjev ali drugih javnih uslužbencev.

II. Viri informacij

- Oštro ščiti identiteto svojih virov. V preiskovalnih zgodbah uporablja neimenovane vire samo takrat, kadar imajo za anonimnost upravičene razloge. Novinarji te pojasnijo javnosti, sicer pa njihove informacije uporabijo zgolj za razumevanje ozadja oziroma skladno z dogovorom z virom.
- Oštro spoštuje dogovore z viri informacij, pri čemer je posebej pozoren na tiste sogovornike ali vire, ki niso vajeni sodelovanja z novinarji ali javnega izpostavljanja. Te morajo člani in sodelavci uredništva opozoriti na morebitne težave, ki bi jih lahko imeli z razkritjem informacij, in jim po potrebi svetovati o samozaščitnem ravnanju.
- Oštro, kadar je le mogoče, uporablja primarne vire, kot so uradni podatki in statistika, objave in stališča institucij, mnenja strokovnjakov ali poznavalcev s preverljivimi strokovnimi referencami, raziskave ali analize institucij ali posameznikov s preverljivimi strokovnimi referencami, zakoni in drugi predpisi, podatkovne baze državnih, regionalnih in mednarodnih institucij, pogodbe, plačilna dokumentacija, poslovna poročila in podatki, stečajni dokumenti, ovadbe, obtožnice ter drugi novinarjem Oštra dostopni dokumenti in baze podatkov.
- Oštro zagotavlja verodostojnost objavljenih vsebin prek sistema notranjega preverjanja dejstev pred objavo prispevkov.
- Oštrovi novinarji in uredniki pri svojem delu uporabljajo orodja za šifriranje komuniciranja, delovnih map in dokumentov, diskov in pomnilniških naprav, navidezne zasebne mreže ter druga orodja, ki so potrebna za ohranjanje najvišje možne integritete in varnosti novinarskega dela ter identitete virov.
- Oštro se zaveda (ne)varnosti digitalnega okolja, zato virom – če tudi sami spoštujejo navodila za varnost – omogoča varno in anonimno posredovanje informacij, ki so v javnem interesu, prek portala [Žvižgač.si](#), ki ga upravlja zavod. Če je to mogoče, člani uredništva sprva neodvisno preverijo verodostojnost tako pridobljenih informacij, podatkov ali dokumentov, nato pa pretehtajo, ali je njihovo preiskovanje v javnem interesu.
- Oštro spoštuje avtorske pravice, člani uredništva pa izjave in stališča subjektov dosledno in korektno citirajo. Poobjava Oštrovih novinarskih zgodb je dovoljena le na podlagi dogovora z odgovornim urednikom.

III. Popravki in posodobitve

- Oštro morebitne uredniške popravke oziroma popravke ali prikaze nasprotnih dejstev po zakonu o medijih objavi jasno in pregledno. Opremi jih z oznako »posodobitev«, »popravek« ali »prikaz nasprotnih dejstev« in z datumom objave.

IV. Zavezništvo z javnostjo

- Oštro goji dvosmeren, spoštljiv in vključujoč odnos s svojimi bralci. Javnost spodbuja k proaktivni družbeni držbi in delovanju v dobro skupnosti.
- Oštro ne omogoča komentiranja novinarskih zgodb in ne šteje všečkov, temveč s predstavniki javnosti sodeluje na tvoren način. Spodbuja jih k posredovanju informacij, ki so v javnem interesu, in opozoril o morebitnih dezinformacijah, ki krožijo v javnosti.
- Oštro odgovarja na konstruktivne kritike, pripombe in predloge članov, bralcev in splošne javnosti.

V. Neprofitno delovanje

- Oštro se financira iz prispevkov, dotacij ali donacij fizičnih in pravnih oseb ter prek razpisov nevladnih organizacij in filantropskih fundacij.
- Oštro na portalu Oštro.si in drugih portalih ne objavlja oglasov.
- Oštro najmanj enkrat na leto objavi podatke o svojem financiranju.

Ljubljana, 24. septembra 2020